

Pandemi Sonrası Bankacılık Sektörünün Kurumsal Kredi Gelişimi: Türkiye ve Balıkesir Karşılaştırması¹

Corporate Credit Development of The Banking Sector After the Pandemic: Türkiye And Balıkesir Comparison

ATAKAN GÖKÇE^a , ŞAKİR SAKARYA^{b,*}

^a T.C. Ziraat Bankası, Balıkesir Ticari Şube Müdürü, BALIKESİR, TÜRKİYE

^b Prof. Dr., Balıkesir Üniversitesi, İİBF, İşletme, BALIKESİR, TÜRKİYE

(Gönderim Tarihi/Received: 08.10.2024; Kabul Tarihi/Accepted: 01.11.2024)

ÖZ

Covid-19 pandemisi sadece sağlık sektörüne sıkıntılar yaşatmamış aynı zamanda sanayi, hizmetler, tarım ve gıda başta olmak üzere tüm reel sektörlerde ciddi sıkıntılara yol açmıştır. Bu süreçte, başta kamu bankaları olmak üzere bankacılık sektörü gerek hane halkının gerekse işletmelerin ihtiyaçlarını finanse ederek pandeminin ekonomik etkilerinin azaltılmasında büyük rol oynamıştır. Pandeminin neden olduğu bu ekonomik etkilerin azaltılması adına uygulanan tedbirler bankacılık sektöründe kredi hacminin genişlemesine neden olmuştur. Pandemi sonrası süreçte ekonominin normale dönmesiyle birlikte başlayan ekonomi politikalarındaki değişimler ise bankacılık sektörü tarafından kullanılan kredilerin de seyrini belirlemiştir. Bu nedenle bu çalışmada pandemi süreci ve sonrasında bankacılık sektörünün 2019-2023 arası kurumsal kredi hacminin Türkiye ve Balıkesir karşılaştırılması incelenmiş, Türkiye’de yabancı para cinsinden kullanılan nakdi kurumsal krediler azalırken, Türk Parası cinsinden kullanılan nakdi kurumsal kredilerin arttığı, Balıkesir’deki firmaların da pandeminin ilk yılında Türkiye ortalamasına yakın kredi kullandıkları, sonraki 3 yılda ise Türkiye geneline göre daha fazla kurumsal kredi kullanma eğilimine yöneldikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Pandemi, Nakdi Kurumsal Kredi, Türkiye, Balıkesir.

JEL Sınıflandırması: F65, G20, G21

ABSTRACT

The Covid-19 pandemic has not only occurred in the health sector but has also caused serious activities in all real sectors, especially industry, service, agriculture and food. In this process, the banking sector, especially state banks, played a major role in reducing the economic effects of the pandemic by financing the needs of both households and businesses. The pandemic has caused the continuation of the loan volume in the banking sector, where economic growth is maintained. The changes in economic policies that started with the economy returning to normal in the post-pandemic period have shown the course of the loans used by the banking sector. For his reason, in this study, a comparison of the corporate loan volume of the banking sector between 2019 and 2023 in Turkey and Balıkesir was examined during and after the pandemic period. While cash corporate loans in foreign currency decreased in Turkey, cash corporate loans in Turkish Lira increased, and companies in Balıkesir were affected by the pandemic. It was observed that they used loans close to Turkey’s average in the first year, and in the next 3 years, they tended to use more corporate loans compared to Turkey in general.

Keywords: Banking, Pandemic, Cash Corporate Loan, Türkiye, Balıkesir.

JEL Classification: F65, G20, G21

¹ Bu çalışma Prof. Dr. Şakir Sakarya danışmanlığında Atakan Gökçe tarafından hazırlanan, “Pandemi Sonrası Bankacılık Sektörünün Kurumsal Kredi Gelişimi: Türkiye ve Balıkesir Karşılaştırması” başlıklı İşletme Tezsiz YL Dönem Projesinden türetilmiştir.

* Sorumlu yazar / Corresponding author.

E-posta adresi / E-mail address: sakarya@balikesir.edu.tr (Ş. Sakarya).

1. GİRİŞ

İlk olarak 2019 Aralık ayında ortaya çıkan ve 2020 yılı Mart ayında Türkiye’de de görülen Covid-19 pandemisi, tüm dünyaya hızlı bir şekilde yayılmış ve tüm sektörleri olumsuz yönde etkilemiştir. Pandeminin yayılım hızının düşürülmesi adına hükümetler tarafından bir dizi önlemler alınmıştır. Pandemiye yönelik alınan bu önlemler küresel anlamda tedarik zincirini olumsuz etkilemiş ve küresel ticareti durma noktasına getirmiştir. Bununla birlikte yine virüsün yayılma hızının kontrol altına alınabilmesi için uygulanan sokağa çıkma yasakları ve işyerlerinin kapatılması gibi tedbirlerin sonucunda ekonomideki arz-talep dengesi bozulmuş, işletmeler ekonomik açıdan zor durumda kalmıştır.

Piyasada bu tür belirsizliklerin olması zaman zaman finansal krizlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Krizlerin sebebi genellikle bankacılık sektörü olmasına karşın bu kez krize Covid-19 pandemisi neden olmuş ve bankacılık sektörü bu süreçte işletmelerin finansman ihtiyaçlarını karşılayarak krizin çözümünde önemli bir rol oynamıştır.

Pandemi sürecinde bankalar düzenlemiş oldukları kampanyalarla işletmelerin finansman ihtiyaçlarını karşılamış ve bunun sonucunda bankalar tarafından kullanılan kurumsal kredi hacminde ciddi bir artış yaşanmıştır.

COVID-19 pandemisi, küresel ekonomiyi ve finansal sistemleri derinden etkilemiş, bunun çözümüne yönelik olarak da ülkelerin ekonomi politikalarında farklı tercihler ön plana çıkmıştır. Ülkemizde de bankacılık sektörü bu tercihlerden etkilenmiş ve kredi verme faaliyetleri ekonomi politikalarındaki tercihlere göre şekillenmiştir.

Pandeminin ilk dönemi belirsizlikler içerisinde, üretimi ve tüketimi canlandırmaya yönelik politikalar kullanılarak kredi hacminin arttığı, sonrasında genişleyen kredi hacminin yarattığı enflasyonist etkinin arındırılmaya çalışılarak kredi artışının zayıfladığı, pandeminin sona ermesi ile yeniden kurumsal kredi gelişiminin ivme kazanmaya başladığı görülmüştür.

Bu çalışmada, pandemi sonrası dönemde Türkiye ve Balıkesir özelinde bankacılık sektörünün kurumsal kredi gelişimi karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Pandemi döneminde alınan önlemler ve ekonomi politikalarının bankacılık sektörü üzerindeki etkileri araştırmanın odak noktasını oluştururken, özellikle kriz dönemlerinde finansal sektörün işlevselliği ve ekonomik iyileşmeye katkısının incelenmesi çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır. Çalışma ile pandemi sonrası dönemde bankacılık sektörünün kurumsal kredi gelişimine ilişkin Türkiye ve Balıkesir özelinde karşılaştırmalı bir analiz sunulurken, ekonomik politika yapıcılarına, işletmelere ve yöneticilerine karar alma noktasında önemli perspektifler sağlaması amaçlanmıştır.

2. TÜRKİYE’DE BANKACILIK SEKTÖRÜ VE KREDİLER

2.1. Türk Bankacılık Sektörünün Genel Görünümü

Türk bankacılık sektörü, güçlü sermaye yapısı, rekabetçi ruh ve yenilikçi yaklaşımlarıyla geleceğe umutla bakmaktadır. Diğer yandan, sektörün karşılaştığı özellikle de artan regülasyonlar ve ekonomik dalgalanmalar gibi bazı zorluklar da bulunmaktadır. Ancak, sektörün bu zorlukları aşma yeteneği ve

uyum sağlama kabiliyeti, uzun vadeli sürdürülebilir büyüme için sağlam bir temel oluşturmaktadır (Yetiz, 2016).

Türkiye’de bankacılık sektörünün güncel durumuna ilişkin özet bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur. Tablodan da görülebileceği gibi sektörde toplam 63 adet banka faaliyet göstermekte olup, sektörün aktif büyüklüğü Haziran 2024 itibarıyla 28.056 Milyar TL’ye ulaşmıştır. Yine sektördeki kredi hacminin 13.852 milyar TL, gayrinakdi kredilerin ise 5.184 milyar TL, Mevduat hacminin 16.466 milyar TL ve özkaynakların da 2.466 milyar TL olduğu görülmektedir. Sektörün asgari sermaye yeterlilik rasyosunun %17,10 olması söz konusu sektörün güçlülüğünü göstermektedir. Ayrıca sektörün yoğunlaşma göstergesi olan Herfindahl-Hirschman endeksinin 8,44 ve Aktif büyüklüğünün GSYH’ye oranının 2023 yıl sonu itibarıyla 0,90 olduğu görülmektedir.

Tablo 1

Türk Bankacılık Sektörünün Temel Göstergeleri

Sıra No	Açıklama	Tutar / Adet
1	Türkiye’de faaliyet gösteren banka sayısı	63 adet
2	Bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü	28.056 Milyar TL
3	Aktif büyüklüğüne göre 2022 Avrupa sıralaması	13. sıra
4	Kredi Hacmi	13.852 milyar TL
5	Gayrinakdi Krediler	5.184 milyar TL
6	Mevduat hacmi	16.466 milyar TL
7	Özkaynaklar	2.466 milyar TL
8	Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu	%17,10
9	Bankacılık sektöründe çalışan sayısı	210.210 kişi
10	Toplam hesap sayısı	168 milyon adet
11	Şube sayısı	10.938 adet
13	ATM sayısı	53.566 adet
14	POS Cihazı Sayısı	1.974.819 adet
15	Toplam Kart Adedi (kredi kartı, banka kartı, ön ödemeli kart)	418.942.684 adet
16	Ödeme Kaydedici Cihaz (ÖKD) Yazılım Sayısı	2.478.850 adet
17	Bankacılık sektörünün toplam aktiflerine göre hesaplanan Herfindahl endeksi	8,44
18	Aktif büyüklüğünün GSYH’ye oranı	0,90 (2023 yıl sonu itibarıyla)

Kaynak: <https://www.bddk.org.tr/Veri/EkGetir/8?ekId=281> (Erişim tarihi: 23 Eylül 2024)

Kaynak: <https://bkm.com.tr/pos-atm-okc-yazilim-sayilari/> (Erişim tarihi: 23 Eylül 2024)

Diğer taraftan Türk bankacılık sektöründe 2024 Ağustos ayı itibarıyla 210.210 kişinin istihdam edildiği, 168 milyon adet hesabın olduğu, 10.938 adet banka şubesinin olduğu, 53.566 adet ATM sayısının olduğu, 1.974.819 adet POS cihazının olduğu, 418.942.684 adet toplam kredi kartının olduğu, 2.478.850 adet Ödeme Kaydedici Cihazın olduğu görülmektedir. Bu rakamlar Türkiye’de finansal tabana yayılımın göstergesi olması açısından büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde pandemi süreci ile birlikte artan ekonomik sıkıntılar bir taraftan enflasyonla mücadeleyi diğer taraftan da büyümenin sürdürülmesine yönelik önlemlerin alınmasına neden olmuştur. Süreçte teknolojiye baş döndürücü yenilikler tüm alanlara hızlı bir şekilde yayılırken iklim ve çevre riskleri ile mücadele de düzenlemelere ve uygulamalara daha fazla yansımaya başlamıştır. Kısacası, sosyal, ekonomik, teknoloji ve çevresel konularda önemli bir geçiş dönemi ve/veya dönüşüm yaşanmaktadır. Tüm bu gelişmeler genelde finansal sektörü ve özelde de bankacılık sistemini çok yakından ilgilendirmekte ve etkilemektedir. Bu süreçte bankalar kritik bir rol oynamış ve yakın dönemde yaşanan çok sayıda zorluklar ve artan riskler karşısında ülkemizde bankacılık sektörü dirençli kalmış ve işlevini sağlıklı bir şekilde sürdürmüştür. Bankalar daima ekonomik faaliyetin finansmanının merkezinde

olmuşlardır (TBB, 2024). Bu bağlamda, Türk bankacılık sektörü, dinamik yapısı ve sürekli gelişimi ile ülkenin ekonomik büyümesine önemli katkılar sağlamaktadır. Gelecekte, teknolojik yeniliklerin ve küresel ekonomik trendlerin etkisiyle birlikte, sektörün daha da büyüyerek uluslararası alanda rekabet gücünü artırması beklenmektedir (Özdemir, 2010; Yetiz, 2016).

2.2. Bankacılık Sektöründe Krediler

Türkiye'de bankacılık sektörü, ekonominin ve finansal sistemin temelini oluşturmaktadır. Son yıllarda hızla gelişen ve yeniliklere açık bir yapıya sahip olan bu sektör, geniş bir hizmet yelpazesi sunarak bireysel ve kurumsal müşterilerin finansal ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bankalar, bireysel ve kurumsal müşterilere çeşitli finansal ürünler sunmaktadır. Bunlar arasında en yaygın olanı ise kredilerdir. Bireyler, konut, taşıt, ihtiyaç gibi farklı alanlarda kredi kullanarak hedeflerine ulaşmaya çalışırken, işletmeler de işlerini büyütmek veya yeni yatırımlar yapmak için kredi kullanmaktadır.

Kredilerin genel olarak, borçlanma ve borç verme açısından tanımlandığı görülmektedir (Altun, 2024). Bu bağlamda kredi, bankaların sağladığı bazı bilgiler neticesinde, gerçek veya tüzel kişilere kanunlar ve banka içi kurallar yanında mevcut kaynakları da göz önünde bulundurarak teminatsız ya da belirli bir teminat karşılığında para ya da kefalet verme biçiminde sağladığı finansal olanak şeklinde tanımlanmaktadır (Ulusoy, 2013; Akçeşehirli, 2023). Fidancan (2017)'a göre kredi kavramı finansal bir terim olup genellikle bir finansal kurumdan belirli bir miktar parayı ödünç alma ve bu miktarı belirli bir süre içinde geri ödeme anlamına gelmektedir.

Ensari (2011)'ye göre kredi, bireylerin veya kurumların ihtiyaç duydukları finansal kaynakları alabilmelerini sağlayan bir araçtır. Bu kaynaklar genellikle nakit para şeklinde olup, bir banka, finansal kurum veya kredi veren kuruluş tarafından sağlanmaktadır. Kredi veren, krediyi alan kişi veya kuruluşa belirli bir süre içinde bu miktarı geri ödeme taahhüdüyle kredi vermektedir.

Krediler birtakım kişisel ihtiyaçlar için (ev, araba alımı gibi), işletme ihtiyaçları için (sermaye yatırımı gibi) veya diğer finansal hedefler için kullanılabilir (Abdul Adzis vd., 2018). Kredi genellikle ekonomik büyümeyi teşvik etmek, tüketici harcamalarını artırmak veya işletmelere sermaye sağlamak gibi amaçlarla kullanılmaktadır. Ancak, doğru yönetilmediği takdirde aşırı borçlanma ve mali sorunlar gibi olumsuz sonuçlara da yol açabilmektedir. Bu nedenle, kredi kullanırken dikkatli olmak ve geri ödeme taahhüdünü yerine getirebilecek durumda olmak önemlidir (Baoko vd., 2017; Micheal ve Inam, 2020). Sonuç olarak, kredi, ekonomilerdeki sermaye akışını ve tüketim harcamalarını yönlendiren önemli bir finansal araçtır. Hem bireylerin hem de işletmelerin ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli kredi türleri mevcuttur ve kredi piyasası, ekonomik büyüme ve kalkınma için hayati bir rol oynamaktadır.

Krediler birçok açıdan farklı şekillerde sınıflandırılabilirler. Genel bir sınıflandırma yapmak gerekirse krediler, kullanım amaçlarına, teminatlarına, vadelerine, kullanıldıkları yerlere ve kredinin niteliğine göre sınıflandırılabilirler (Öztürk, 2012). Ancak çalışmada krediler tüketici ve kurumsal krediler olarak ayrılmış ve kurumlar tarafından kullanılan kredi çeşitleri üzerinde durulmuştur.

2.2.1. Tüketici Kredileri

Tüketici kredileri yatırım, proje gerçekleştirme ve ticari amaç gibi unsurlar taşımayıp, tamamıyla bireylerin kişisel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla satın aldıkları ürünlerin finansmanını sağlamak için ortaya çıkmıştır (Tosik, 2022). Tüketici kredisi, kamu veya özel sektör kuruluşlarında düzenli gelir elde eden veya emekli olmuş bireylere, konut, taşıt veya diğer malları ve hizmetleri finanse etmek

amacıyla belirlenen faiz oranlarına göre sağlanan ve belirli bir geri ödeme planı içeren kredilerdir (Akyurt, 2022).

Ağar (2024)'e göre tüketici kredileri, bireylerin kişisel finansal ihtiyaçlarını karşılamak için başvurdukları kredilerdir ve konut kredileri dışında kalan tüm kredi türlerini kapsar. Bu krediler genellikle kısa vadeli olarak kullanılır ve farklı alt türlere ayrılabilir. Tüketici kredileri, bireylere çeşitli amaçlar için fonlara erişim sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Bu amaçlar arasında mal satın alma, masrafları karşılama veya geçici finansal açıkları yönetme gibi durumlar yer almaktadır. Ayrıca, konut kredisi, taşıt kredisi ve ihtiyaç kredisi gibi çeşitleri bulunmaktadır.

Tüketici kredilerinin önemli bir özelliği, belirli bir faiz oranı altında geri ödenmesi gereken bir kredi anlaşması ile sağlanmış olmalarıdır. Bu faiz oranı, kredi sağlayıcısı tarafından belirlenir ve genellikle kredi başvuru sahibinin kredi geçmişi, finansal durumu ve pazar koşulları gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir. Kredi faiz oranları, genellikle sabit faizli veya değişken faizli olabilmektedir (Mert, 2013). Tüketici kredileri genellikle belirli bir geri ödeme planı çerçevesinde geri ödenmektedir. Bu geri ödeme planı, kredi anlaşmasının bir parçası olarak belirlenir ve genellikle aylık taksitler halinde gerçekleştirilmektedir. Kredi geri ödemeleri, genellikle belirli bir süre boyunca eşit taksitler halinde yapılır, ancak bazı durumlarda değişken ödeme planları da mevcut olabilmektedir (Şener, 2018). Özetle, bankacılıkta tüketici kredileri bireylerin kişisel harcamalarını finanse etmek veya belirli bir mal veya hizmeti satın almak için aldıkları kredilerdir. Bu krediler, belirli bir faiz oranı altında belirli bir geri ödeme planı çerçevesinde sağlanır ve genellikle teminat gerektirmeyen veya sınırlı teminat gerektiren kredilerdir.

2.2.2. Kurumsal Krediler

Kurumsal kredi, ticari şirketler veya işletmeler tarafından işletme faaliyetlerini finanse etmek, büyütmek veya diğer finansal ihtiyaçları karşılamak için finansal kuruluşlardan alınan krediyi ifade etmektedir (İbiş vd., 2018). Bu tür krediler genellikle büyük ölçekli işletmeler, şirketler veya kuruluşlar tarafından talep edilmekte ve genellikle büyük miktarda sermaye gerektiren projeleri desteklemek için kullanılmaktadır. Bu krediler genellikle uzun vadeli ve yüksek tutarlı olabilmekte ve şirketin finansal durumu, kredi geçmişi ve kredi kullanım amacı gibi faktörlere bağlı olarak belirlenmektedir (Tezel, 2017).

Kurumsal krediler, ticari işletmelerin ihtiyaç duyduğu sermayeyi sağlamak için kullanılmakta, genellikle belirli bir faiz oranı ve geri ödeme planı çerçevesinde kredi almak için işletmenin finansal durumu ve kredi geçmişi dikkate alınarak sağlanmaktadır. İşletmeler, bu kredi türünü genişleme yatırımları, yeni ekipman satın alma, stok finansmanı veya diğer işletme ihtiyaçları için kullanabilirler. Kurumsal krediler, işletmelerin büyümesini desteklemek ve faaliyetlerini sürdürmek için önemli bir finansal araçtır (Gökçe ve Küçükkaplan, 2018).

Kurumsal krediler Nakdi Kurumsal Krediler ve Gayrinakdi Kurumsal Krediler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Çalışmada nakdi kurumsal krediler üzerinde durulmuştur.

Nakdi Kurumsal Krediler: Şirketlerin nakit ihtiyaçlarını karşılamak için aldıkları kredilerdir. Bu krediler genellikle işletmenin günlük operasyonlarını sürdürmek, yeni ekipman veya malzeme almak, genişleme projelerini finanse etmek gibi amaçlarla kullanılır. Nakdi krediler, bankalar, finansal kurumlar veya diğer finansal kuruluşlar tarafından sağlanabilir. Bu krediler genellikle bir geri ödeme planına ve faiz oranına tabidir ve işletme tarafından belirlenen koşullara uygun olarak geri ödenir. Bu kredi türü, işletmelerin likidite ihtiyaçlarını karşılamalarına ve operasyonlarını sürdürmelerine yardımcı olabilir (Tuğcu, 2018).

Gayrinakdi Kurumsal Krediler: Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için, bankanın bir komisyon ya da ücret karşılığında taahhütte bulunarak söz konusu işlemin gerçekleştirilmesi şeklinde verdiği krediler ise gayri-nakdi krediler olarak tanımlanır. Gayri-nakdi kredilere konu olan şey para değil, taahhütte bulunan finansal aracının (bankanın) itibarıdır. Gayri-nakdi krediler sayesinde, gerçekleştirilmesi çok yüksek meblağlar gerektiren yatırım projelerinin finansmanı, zorluk çekmeden sağlanabilir. Günümüze yoğun olarak talep gören beş adet gayri-nakdi kredi türü vardır. Bunlar kefalet kredisi, teminat mektubu kredisi, kabul ya da aval kredisi, ciro kredisi ve akreditif kredisidir (Tuğcu, 2018).

2.2.3. Bankacılık Sektöründe Nakdi Kurumsal Krediler

Bir önceki başlık altında da ifade edildiği gibi kurumsal krediler, işletmelerin finansal büyüme ve sürdürülebilirliklerini sağlamak için önemli bir finansman aracıdır. Ancak, bu kredileri kullanmadan önce işletmelerin dikkatlice değerlendirme yapması ve finansal riskleri anlaması büyük önem taşımaktadır. Nakdi kurumsal kredi türleri aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2.2.3.1. İşletme Kredisi. İşletme kredisi, genellikle işletme faaliyetlerini finanse etmek, büyüme veya işletmenin nakit akışını yönetmek için kullanılan bir tür kredidir. İşletme kredileri genellikle işletmenin belirli bir amacını gerçekleştirmek veya belirli bir ihtiyacı karşılamak için kullanılmaktadır (Yiğitbaş, 2015). İşletme kredisi türleri şunlardır (http-3; http-4):

Ekipman Kredisi: İşletmenin yeni ekipman alması veya mevcut ekipmanını güncellemesi için kullanılan kredi türüdür. Bu kredi türü, işletmenin üretim verimliliğini artırmaya veya hizmet kalitesini iyileştirmeye yardımcı olabilmektedir.

Ticari İpotek Kredisi: İşletme mülkü satın almak veya mevcut mülkü yeniden finanse etmek için kullanılan kredidir. Bu tür kredi daha çok işletmenin ofis binası, fabrika veya depo gibi ihtiyaçların karşılanması amacıyla işletme mülkleri için kullanılabilir.

İşletme Kredi Hattı: İşletmelere belirli bir limit dahilinde nakit çekme imkanı sağlayan esnek bir kredi türüdür. İşletmeler, ihtiyaç duydukları anda para çekebilir ve geri ödeme planına göre faiz ödemektedir.

İşletme Kredi Kartı: İşletmelere işletme giderlerini karşılamak için kullanabilecekleri bir kredi kartı sunar. Bu kartlar genellikle işletme giderlerini izlemek ve buna göre raporlamak için özel olarak tasarlanmıştır.

İşletme kredileri genellikle bankalar, kredi kooperatifleri veya özel finans kuruluşları tarafından sunulur. Kredi koşulları, kredi miktarı, faiz oranı ve geri ödeme şartları kurumdan kuruma ve kredi türüne göre değişiklik gösterebilir. İşletmeler genellikle kredi başvurusu yapmadan önce işletme planlarını ve finansal durumlarını hazırlamalıdır.

2.2.3.2. Yatırım Kredisi. Bir işletmenin genellikle büyüme, genişleme veya yeni bir proje için yatırım yapmak amacıyla aldığı bir tür kredidir. Bu kredi, işletmenin varlıklarını artırmasına, yeni ekipman satın almasına, yeni tesisler inşa etmesine veya mevcut tesisleri iyileştirmesine yardımcı olabilmektedir. İşletme sahipleri, yatırım kredilerini işlerini genişletmek, rekabet avantajı elde etmek veya verimliliği artırmak gibi çeşitli amaçlar için kullanabilmektedir. Yatırım kredilerinin bazı özellikleri şunlardır (Akça, 2021):

Uzun Vadeli: Yatırım kredileri genellikle uzun vadeli kredilerdir. Bu, işletmenin yatırımının getirilerini elde etmek ve krediyi geri ödemek için uzun bir süreleri olduğu anlamına gelir.

Teminatl Olabilir: Yatırım kredileri genellikle teminat gerektirir. İşletme, kredi teminatı olarak mülkleri, ekipmanları veya diğer varlıkları kullanabilir. Teminat, kredinin geri ödenememesi durumunda kredi verenin riskini azaltır.

Faiz Oranları: Faiz oranları genellikle işletmenin kredi geçmişi, teminat ve pazar koşulları gibi faktörlere bağlı olarak belirlenir. Yatırım kredileri için faiz oranları genellikle işletme kredilerinden farklılık gösterebilir.

Amaç Odaklı: Yatırım kredileri genellikle belirli bir amaç için kullanılır. Örneğin, bir işletme yeni bir fabrika inşa etmek istiyorsa veya bir teknoloji yatırımı yapmak istiyorsa, bu tür yatırımlar için spesifik olarak tasarlanmış krediler kullanabilir.

Proje Değerlendirmesi: Kredi verenler genellikle yatırım projesini değerlendirirler ve işletmenin geri ödeme kapasitesini analiz ederler. Proje, karlılık potansiyeli, riskler ve geri ödeme planı gibi faktörlere dayalı olarak değerlendirilir.

Yatırım kredileri, işletmelerin büyüme ve gelişme hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olabilir, ancak aynı zamanda işletmenin finansal durumunu etkileyebilir ve riskler içerebilir. Bu nedenle, işletme sahipleri yatırım kredilerini dikkatlice değerlendirirken, geri ödeme planını ve krediyi kullanma amacını dikkate almalıdırlar.

3. LİTERATÜR

Literatüre bakıldığında genel olarak bankacılık sektörü ve krediler ile ilgili çalışmalara rastlanırken bankacılık sektörü ve kurumsal kredilere yönelik doğrudan bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Aşağıda daha önce yapılmış, literatürde yer alan ve açık kaynaklardan ulaşılabilen bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Gür ve Can (2023) yapmış oldukları çalışmada Türkiye bankacılık sektörünün pandemi öncesinde ve sonrasında finansal ve finansal olmayan performansına bağlı genel görünümünü analiz etmeyi amaçlamışlardır. Analiz sonucunda, yabancı bankaların sektörde yıllar içerisinde özellikle pandemi döneminde performansını istikrarlı bir şekilde artırdığı ve 2022 yılında Gri İlişkiler Analizine göre performans birincisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Performans derecesi bakımından ise son sırada yer alan kamu bankalarının 2022 yılında performanslarını oransal olarak en fazla artırmış banka türü olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Hacımamoğlu ve Platin (2023) yapmış oldukları çalışmada 2007-2019 döneminde Türkiye’de il bazında ekonomik büyüme ile krediler arasındaki nedensellik ilişkilerini araştırmışlar ve araştırma sonucunda, toplam kredilerdeki değişme ile ticari ve endüstri kredilerindeki değişmeden ekonomik büyümeye, ekonomik büyümeden ise tüketici kredilerindeki değişme ve tarımsal kredilerdeki değişmeye tek taraflı nedensellik ilişkisi olduğunu belirlemişlerdir. Ancak inşaat kredilerindeki değişme ile ekonomik büyüme arasında ise herhangi bir nedensellik ilişkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bebybur ve Çetinkaya (2021) yapmış oldukları araştırmada pandemi öncesi 12 aylık ve pandeminin devam ettiği 12 aylık süreçte bankacılık sektörünün kredi hacmi ve takipteki alacak miktarlarındaki değişimi hem toplam hem de sektörel bazda incelemişlerdir. Bankacılık sektörünün takipteki alacaklarının pandemi sürecinde 2.002 milyon TL tutarında azalarak 149,524 milyon TL seviyesine düştüğü, ancak yakın izlemedeki kredilerin 100 milyar TL yükselerek 420 milyar TL seviyesine ulaştığını tespit etmişlerdir.

Tekin ve Temelli (2020) yapmış oldukları çalışmada, illerin finansal gelişmişlik göstergelerinden biri olan kullanılan banka kredilerinin Türkiye'nin 81 ili bağlamında benzerliklerinin ortaya konulması ve bölgesel bir yığılma olup olmadığının tespit edilmesini amaçlamışlardır. Çalışma sonucunda; kredi kullanımında bölgesel farklılıkların söz konusu olmadığı ve sosyoekonomik gelişmişlik ve nüfus yoğunluğu ile kredi kullanım düzeyleri arasında belirli düzeyde ilişki bulunsa da bunun net bir şekilde ortaya çıkmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Şenel (2020) yapmış olduğu çalışmada Türk Bankacılık sektörü ile uluslararası bankacılık sektörünün karşılaştırmasını yaparak, banka kredilerinin genel görünümünü incelemiştir. Araştırma sonucunda küresel ekonomik istikrarsızlığın, Türkiye'nin ekonomik performansını olumsuz etkilediği; Türk bankacılık sektöründe kredi büyüklüklerinin yavaşlaması ve banka değerlerinin düşmesi olarak yansıdığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca yaşanan ekonomik sıkıntılara rağmen GSYH/Banka Aktifleri, mevduatın krediye dönüşüm oranı ve takibe düşen kredi oranlarının gelişmiş ülkeler ortalamasından düşük, gelişmekte olan ülkelerle aynı seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Desterci (2009) çalışmasında Türk bankacılık sistemi içerisinde yer alan kredileri ele alarak işletmelerin büyümeleri açısından önemini belirlemek, kredileri yapıları ve çeşitleri yönünden sınıflandırarak, kredi değerlendirmesinde önem arz eden kriterleri incelemiştir. Çalışma sonucunda kredilendirilecek şahıs veya firmaların belirlenmesi, tahlili ve analizi; bu aşamalarda kullanılan yöntemlerin etkinliği belirlenerek, ilgili analiz ve tahlil yöntemlerinin kredi lehtarları, bankalar ve ülke ekonomisi için önem arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

4. YÖNTEM

Çalışmada yöntem olarak Betimsel Araştırma Yöntemi kullanılmıştır. Betimsel araştırma, var olan bir olayı nicel ya da nitel yönden betimleyen bir araştırma yöntemidir. Diğer bir ifadeyle betimsel araştırma geçmişte ve bugün var olan bir olay ya da durumu, var olduğu şekilde tanımlayan bir araştırmadır.

Betimsel araştırma, araştırma probleminin özelliklerini ve oluş sıklığını belirlemek, problem üzerinde etkili olan değişkenlerin önem derecelerini ortaya çıkarmak, problemin ortaya çıkış biçimini tahmin etmek ve değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleyerek genellemelere varmak için yapılır. Betimsel araştırmanın amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2016; 40 -41);

- Nedensel bir ilişki kurarak genellemelere varmak,
- Sistemleştirip sınıflandırmak,
- Tahminlerde bulunmak,
- Kuramlara varmaktır.

Bu çerçevede araştırmada birincil kaynaklardan ve açık erişim kaynaklardan elde edilen veriler sistematik olarak sınıflandırılmış ve analiz edilmiştir.

5. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu bölümde Türkiye'de Nakdi Kurumsal Kredilerin gelişimi, Türk Parası cinsinden kullanılan Nakdi Kurumsal Kredilerin gelişimi ile TCMB Politika Faizi arasındaki ilişki grafik ve tablolarla sayısallaştırılıp analizleri yapılmıştır. Son olarak da Türkiye ve Balıkesir karşılaştırması analiz edilmiştir.

5.1. Türkiye'de Nakdi Kurumsal Kredi Gelişimi

Aşağıdaki Grafik 1, Grafik 2 ve Grafik 3'te Aralık 2019 – Aralık 2023 arası üçer aylık dönemler itibariyle Türkiye'nin dönem sonu Nakdi Kurumsal Kredi bakiyeleri gösterilmektedir. Bu kapsamda Gayrinakdi Krediler çalışmaya dahil edilmemiştir. Grafiklerde Türk Parası (TP) cinsinden kullanılan kredilerin bakiyeleri TL olarak raporlanırken, farklı para birimlerinden (USD, EURO, GBP, JPY vs) kullanılan Yabancı Para (YP) cinsinden kredilerin USD karşılıkları belirtilmiştir.

Grafik 1'de analiz dönemi içindeki Türk Parası (TP) cinsinden kurumsal nakdi kredilerin gelişim seyri görülmektedir. Grafik 1'den de görülebileceği gibi Türkiye'de 31.12.2019 tarihi itibariyle TL kredilerin toplam tutarı 1.057.805 milyon TL iken, bu rakam her geçen dönem atış göstererek 2023 yılı sonu itibariyle 5.186.842 milyon TL seviyesine ulaşarak 4 yılda 5 katına ulaştığı görülmektedir. Özellikle pandemiyin yoğun olarak hissedildiği 2020 Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında, Kamu Bankaları aracılığıyla, KGF teminatıyla kullanılan, 6 ay geri ödemesiz toplam 3 yıl vadeli, yıllık %7,5 faizli, ticari destek kredilerinin etkisiyle toplam TP Kurumsal Kredi bakiyesi 350 Milyar TL artmış ve bu dönemde toplam bakiye %30'un üzerinde büyümüştür. Ancak 2020 Ağustos ayından 2021 Ağustos ayına kadar geçen bir yıllık süreçte kredi büyümesi, pandemi öncesi döneme dönmüş ve aylık ortalama %1 civarında büyümeye devam etmiştir. 2021'in 2. yarısında Dünyada pandemiyin etkilerinin azalmasıyla birlikte ticaret ve finans sektörlerinde de normalleşme adımları atılmaya başlanmıştır. Pandemiye bozulan tedarik zincirinin ve üretim süreçlerinin artırılmasına yönelik politikalarla birlikte enflasyonla mücadeleye yönelik sıkı para politikaları izlenmiştir. Ülkemizde ise jeopolitik konumu, kesintiye uğramayan üretim süreçleri ve rekabetçi fiyat avantajıyla pandemiyin ilk döneminde ekonomi büyümeye devam etmiştir. 2021'in ikinci yarısına gelindiğinde ise;

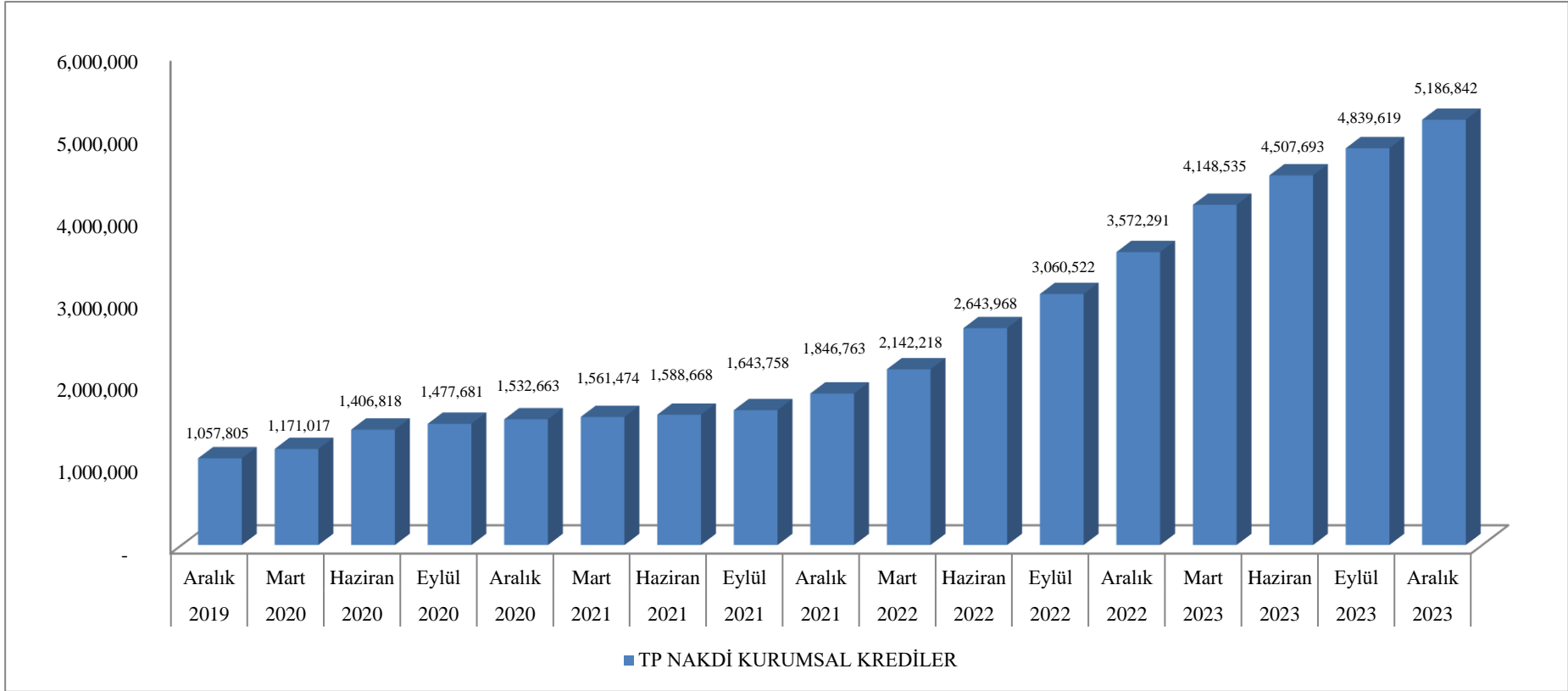
- Pandemi döneminde üretim ve ihracatta avantaj sağlanan rakip ülkelerin yeniden üretimlerini artırması,
- İlk 6 ayda sağlanan yüksek büyüme oranının devam ettirilmek istenmesi,
- Rekabetçi fiyatın ön planda tutularak ihracatın artırılıp cari açığın azaltılmasına yönelik,
- Düşük faiz ve rekabetçi döviz kuruyula genişletici para politikaları uygulamaya konulmuştur.

Grafik 2'de ise analiz dönemi içerisinde Yabancı Para (YP) cinsinden kullanılan kredilerin gelişimi yer almaktadır. Grafik 2'den de görülebileceği gibi Türkiye'de 31.12.2019 tarihi itibariyle YP Kurumsal Kredilerin 171.240 milyon USD'den 128.613 milyon USD'ye gerilediği ve %26 oranında küçüldüğü görülmektedir. Bu azalmanın temel nedeninin ise kurumsal firmaların USD/TL kuruyula ilgili beklentilerinin olduğu düşünülmektedir. Firmaların bu beklentileri 2020-2023 arası dönemde YP cinsinden kredi kullanımını azaltmış ve gerçekleştirilen kredi geri ödemelerinin etkisiyle de toplam bakiye azalmıştır. Ancak her ne kadar YP Kurumsal Kredi bakiyesi azalmış olsa da döviz kurundaki artış nedeniyle TL karşılıkları yüksek oranda artmış ve TP-YP toplam Nakdi Kurumsal Kredi bakiyesi 4 yılda 2 Trilyon TL'den 9 Trilyon TL seviyesine ulaşmıştır.

Grafik 3'te söz konusu analiz döneminde Türkiye'deki toplam nakdi kurumsal kredilerin gelişimi görülmektedir. Grafikten görülebileceği gibi Türkiye'de 31.12.2019 tarihi itibariyle toplam 2.072.196 Milyon TL tutarında nakdi kurumsal kredinin bulunduğu görülmektedir. Bu kredilerin 1.057.805 milyon TL tutarındaki kısmı TP Kurumsal Kredilerden ve 171.240 Milyon USD tutarındaki Yabancı Para (YP) Kurumsal Kredilerin TL karşılığı toplamından oluşmaktadır. Takip eden dönemlerde ise söz konusu nakdi kredilerin toplam tutarlarının sürekli olarak arttığı ve 2023 yılı sonu itibariyle 2019 yılına göre nerdeyse 5 katına yakın bir artış göstererek 8.961.578 Milyon TL'ne ulaştığı görülmektedir.

Grafik 1

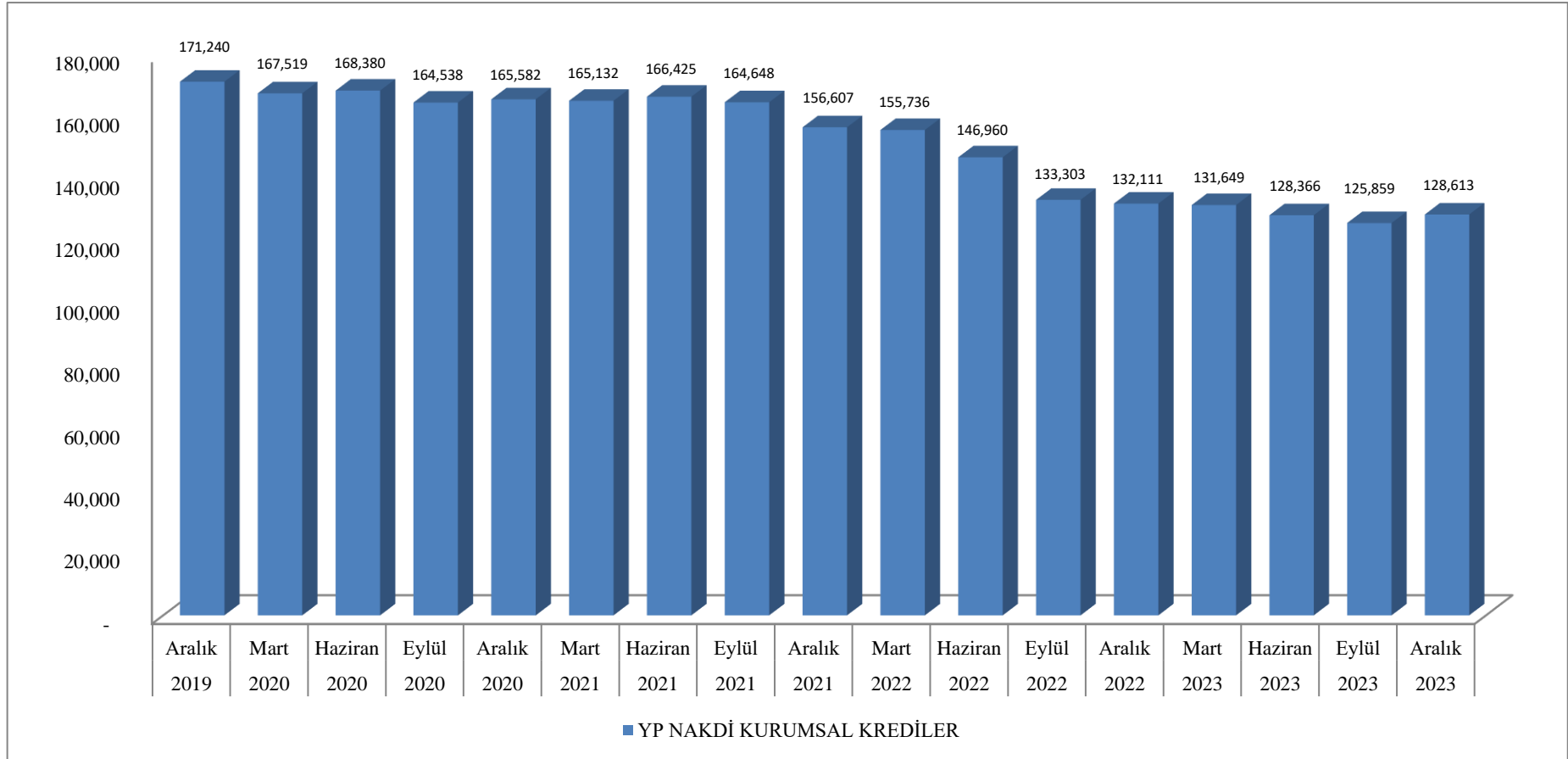
TP Nakdi Kurumsal Krediler (milyon TL)

Kaynak: BDDK ve TBB verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

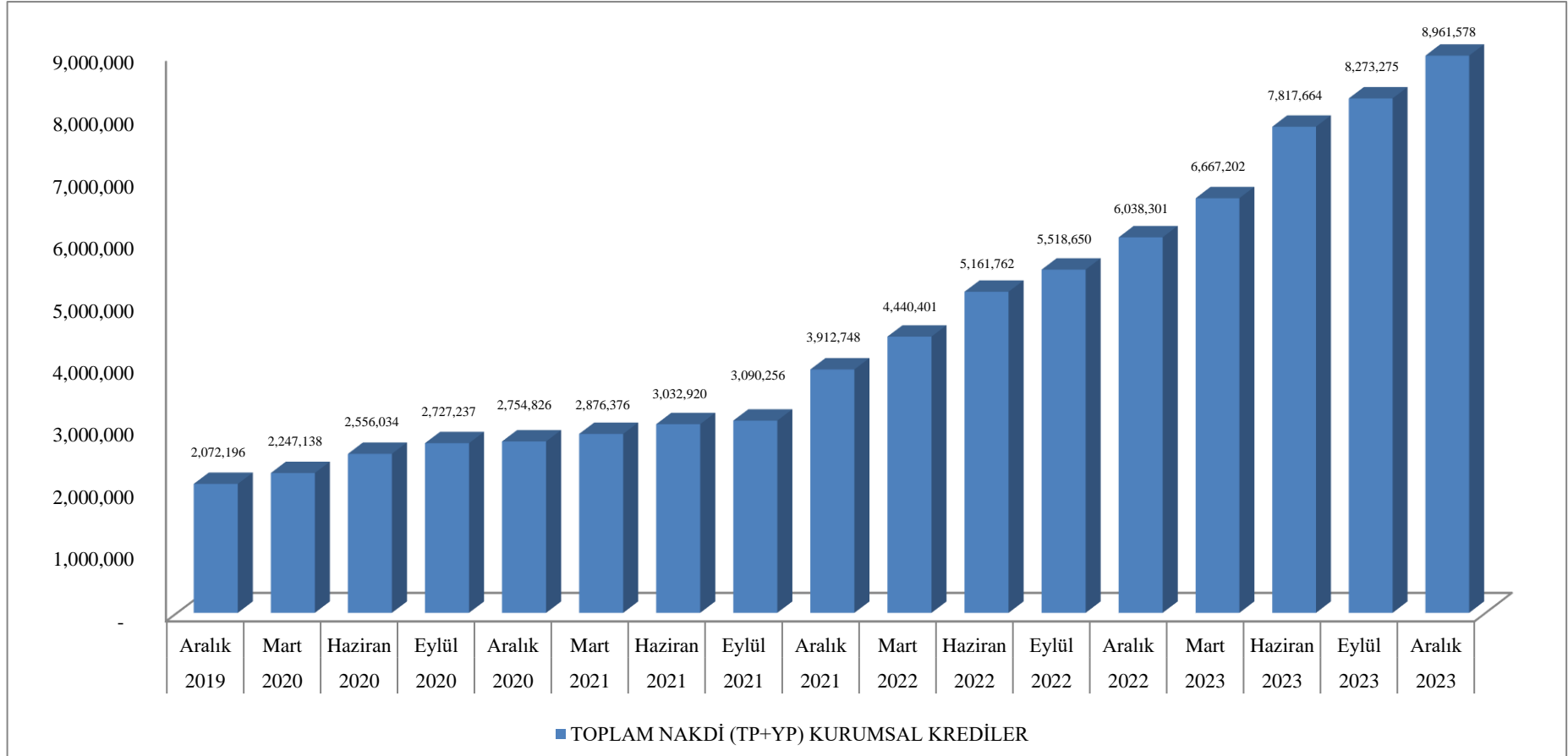
Grafik 2

YP Nakdi Kurumsal Krediler (milyon USD)

Kaynak: BDDK ve TBB verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 3

Toplam Nakdi (TP+YP) Kurumsal Krediler (milyon TL)

Kaynak: BDDK ve TBB verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

5.2. Türk Parası Cinsinden Nakdi Kurumsal Kredi ve TCMB Politika Faizinin Gelişimi

2020 Mart ayında başlayan Covid-19 salgını neticesinde ekonomik ve ticari faaliyetlerde oluşması muhtemel aksaklıklara karşı, firmaların ekonomik faaliyetlerinin finansmanı amacıyla, Mart ayının ortasında hükümet tarafından düşük faizli kredi paketleri açıklanmış ve kamu bankaları aracılığıyla kullanılmaya başlanmıştır.

Bu bağlamda salgınla mücadele sürecinde, piyasaya likidite desteği sağlanması, kredilerin ve ödemelerin tekrar düzenlenmesi, uygun faiz oranlarıyla kredi seçenekleri ve politika faizlerindeki değişiklik gibi birçok politika yürürlüğe girmiştir. Türkiye’de 18 Mart 2020 tarihinde salgının ekonomiye verdiği zararları hafifletmek için “Ekonomik İstikrar Kalkınma Paketi” adı altında bir destek paketi açıklanmıştır. Ekonomik İstikrar Kalkınma paketinin hayata geçirilebilmesi için verilen kredilerde en büyük payı kamu bankaları oluşturmaktadır. Bu bağlamda kamu bankaları (T.C. Ziraat Bankası, Vakıfbank ve Halkbank), normalleşme sürecine geçiş ve sosyal hayatın canlanması için "konut kredisi", "taşıt kredisi", "sosyal hayatı destek" ve "tatil destek" olmak üzere 4 farklı kredi paketi açıklamıştır (Sakarya ve Çalış, 2021: 215). Yıllık %7,5 faiz oranıyla, 6 ay ödemesiz dönemi bulunan toplam 3 yıl vadeli kredilere Kredi Garanti Fonu tarafından kefalet teminatı sağlanmıştır. Bu dönemde TCMB politika faizi 9,75’den 8,25’e indirilmiştir. Atılan bu adımlar neticesinde TL kurumsal kredilerde 350 milyar TL firmalara finansman sağlanmış ve 4 ayda %30 TP Nakdi Kurumsal Kredi büyümesi gerçekleşmiştir.

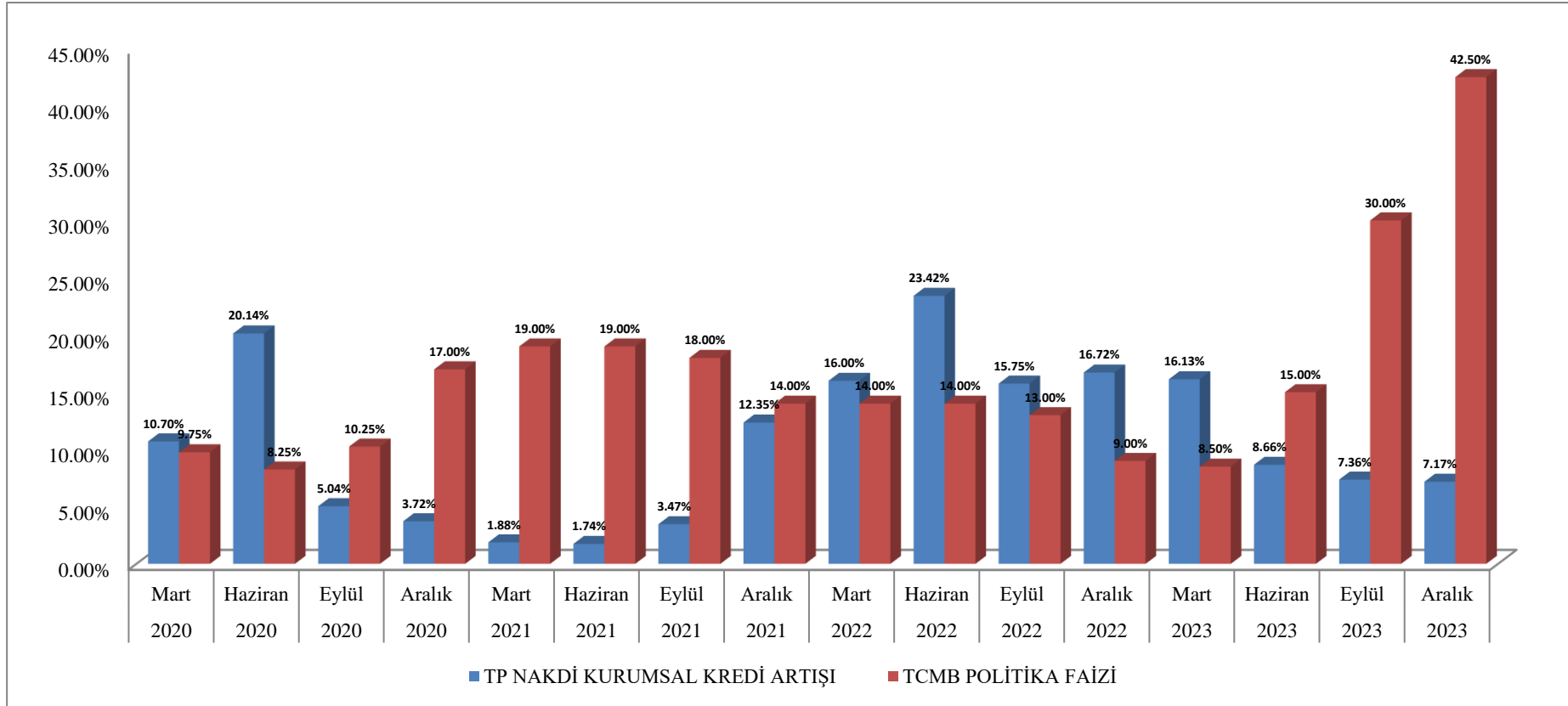
2020 Ağustos ayından itibaren TCMB politika faizinde artışlar gözlenmiş ve 8,25 olan faiz %19’a kadar yükseltilmiştir. Yükselen faizlerin etkisiyle TL kurumsal kredi artışı yavaşlamıştır. Söz konusu bu gelişmeler aşağıdaki Grafik 4’te gösterilmiştir.

2021 Ağustos ayından itibaren ekonomi yönetimi ve politikalarında gerçekleşen değişimlerle birlikte politika faizi tekrar düşürülmeye başlanmıştır. Nitekim 2023 Mart ayına gelindiğinde politika faizinin %8,50’ye kadar indirildiği ve bu 1,5 yıllık dönemde TL kurumsal kredilerin toplamda %100 ün üzerinde arttığı görülmüştür.

2023 Haziran ayında yeniden değişen ekonomi yönetimiyle birlikte TCMB politika faizi %8,50’den %42,50’ye kadar yükselmiştir. Aşağıdaki Grafik 4’te Türkiye’deki TP cinsinden nakdi kurumsal kredi ve TCMB politika faizinin gelişim terendi yer almaktadır. Grafik 4’ten de görülebileceği gibi 2020-2023 arası politika faizi değişimi ve TL kurumsal kredi artışı incelendiğinde, politika faizi ile TL nakdi kurumsal kredi artışı arasında ters yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

Grafik 4

Türkiye'de Türk Parası Cinsinden Nakdi Kurumsal Kredi ve TCMB Politika Faizinin Gelişimi (%)

Kaynak: BDDK ve TBB verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur. https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/kurlar_tr.html

5.3. Balıkesir'de Nakdi Kurumsal Kredi Gelişimi

Balıkesir'deki nakdi kurumsal kredilerin gelişimi ile ilgili ayrıntılar aşağıdaki grafiklerde yer almaktadır. Grafik 5, Grafik 6 ve Grafik 7'de Balıkesir'in, 3'er aylık dönemler itibariyle dönem sonu Nakdi Kurumsal Kredi bakiyeleri gösterilmektedir. Burada Gayrinakdi Krediler çalışmaya dahil edilmemiştir. Türk Parası cinsinden kullanılan kredilerin bakiyeleri TL olarak raporlanırken, farklı para birimlerinden (USD, EURO, GBP, JPY vs) kullanılan kredilerin USD karşılıkları belirtilmiştir.

Balıkesir'deki TP türünden kredilerin gelişim durumu Grafik 5'te ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Buna göre Balıkesir'de 31.12.2019 tarihinde TP Kurumsal Kredi miktarı 10.838 Milyon TL iken bu tutar düzenli olarak artış göstermiş ve 2023 yılı sonu itibariyle neredeyse 6 kat artarak 60.475 Milyon TL seviyesine ulaşmıştır.

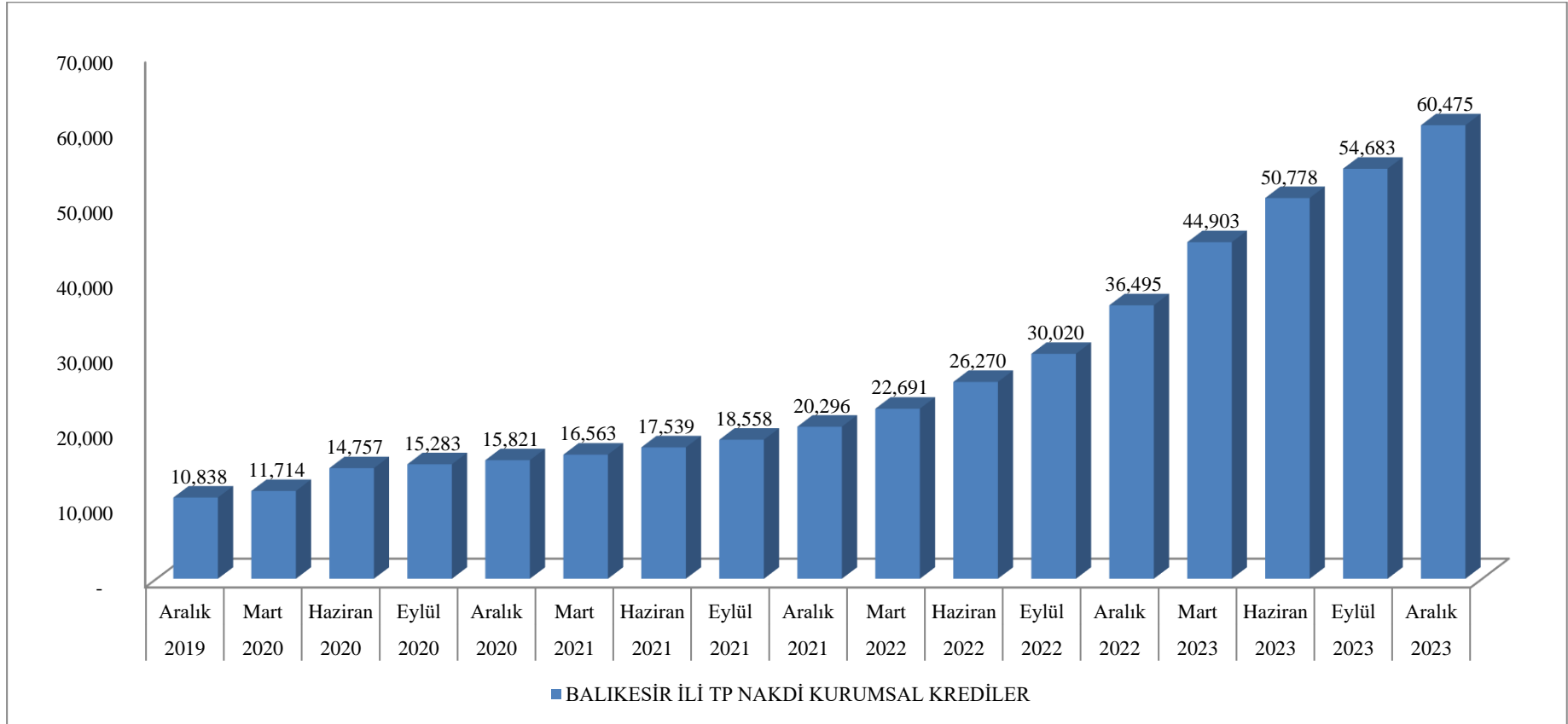
Analiz dönemi içerisinde TP Kurumsal Nakdi Kredilerine ilaveten YP Nakdi Kurumsal Kredilerdeki gelişmeler Grafik 6'da gösterilmiştir. Grafikten de görülebileceği gibi analiz döneminin başında 31.12.2019 tarihinde 136 Milyon USD tutarında olan YP Kurumsal Nakdi Kredi miktarı 2023 sonu itibariyle yaklaşık %22 oranında artarak 166 Milyon USD seviyesine ulaşmıştır. Kurumsal firmaların USD/TL kuruyula ilgili beklentilerinin etkisiyle 2020 yılından 2022 Eylül ayına kadar YP Kurumsal Nakdi Kredi bakiyesi azalarak 99 Milyon USD'ye kadar gerilemiş, bu tarihten sonra tekrar artarak 2023 Aralık ayına kadar 166 Milyon USD'ye yükselmiştir. Özellikle 2023 son çeyreğinde YP cinsinden kullanılan nakdi kurumsal kredilerin bakiyesinde 47 Milyon USD artış olduğu görülmüştür.

Balıkesir İli Toplam Nakdi (TP+YP) Kurumsal Kredilerin gelişimi ise Grafik 7'de gösterilmiştir. Grafikten de görülebileceği gibi 31.12.2019 itibariyle Balıkesir'deki firmalar tarafından kullanılan TP ve YP türünden kredilerin toplam tutarı 11.648 Milyon TL iken bu tutar her geçen gün düzenli olarak artış göstermiş ve 2023 yılı sonu itibariyle yaklaşık 3,5 kat artarak 38.485 Milyon TL seviyesine ulaşmıştır. Firmalar tarafından kullanılan toplam krediler içinde TP türünden kullanılan kredilerin daha yoğunlukta olduğu görülmektedir.

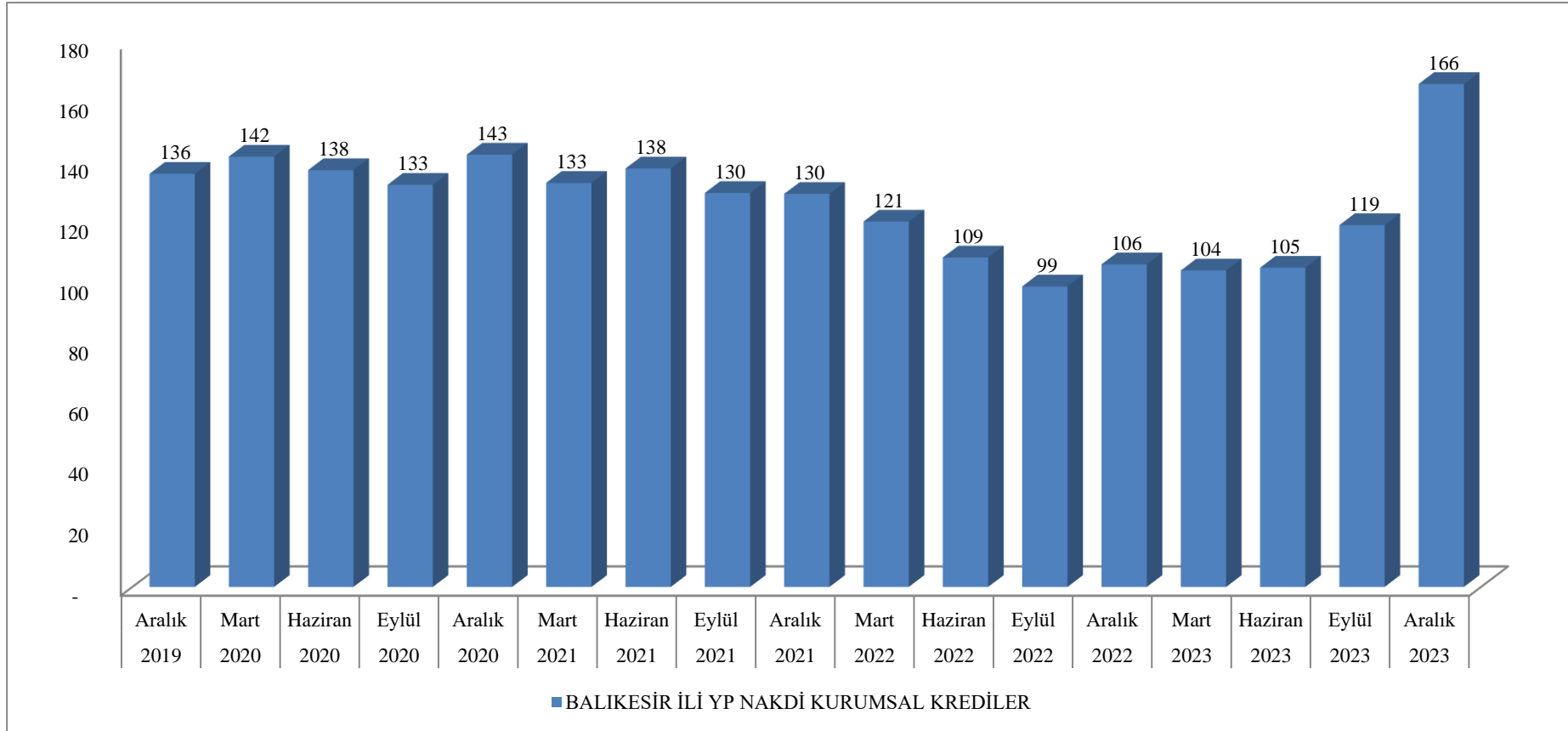
Bundan sonraki bölümlerde YP cinsinden kullanılan Nakdi YP Kurumsal Kredi bakiyeleri analizlere konu edilmeden sadece TL para birimiyle kullanılan TP Kurumsal Krediler analiz edilmiştir.

Grafik 5

Balıkesir İli TP Nakdi Kurumsal Krediler (Milyon TL)

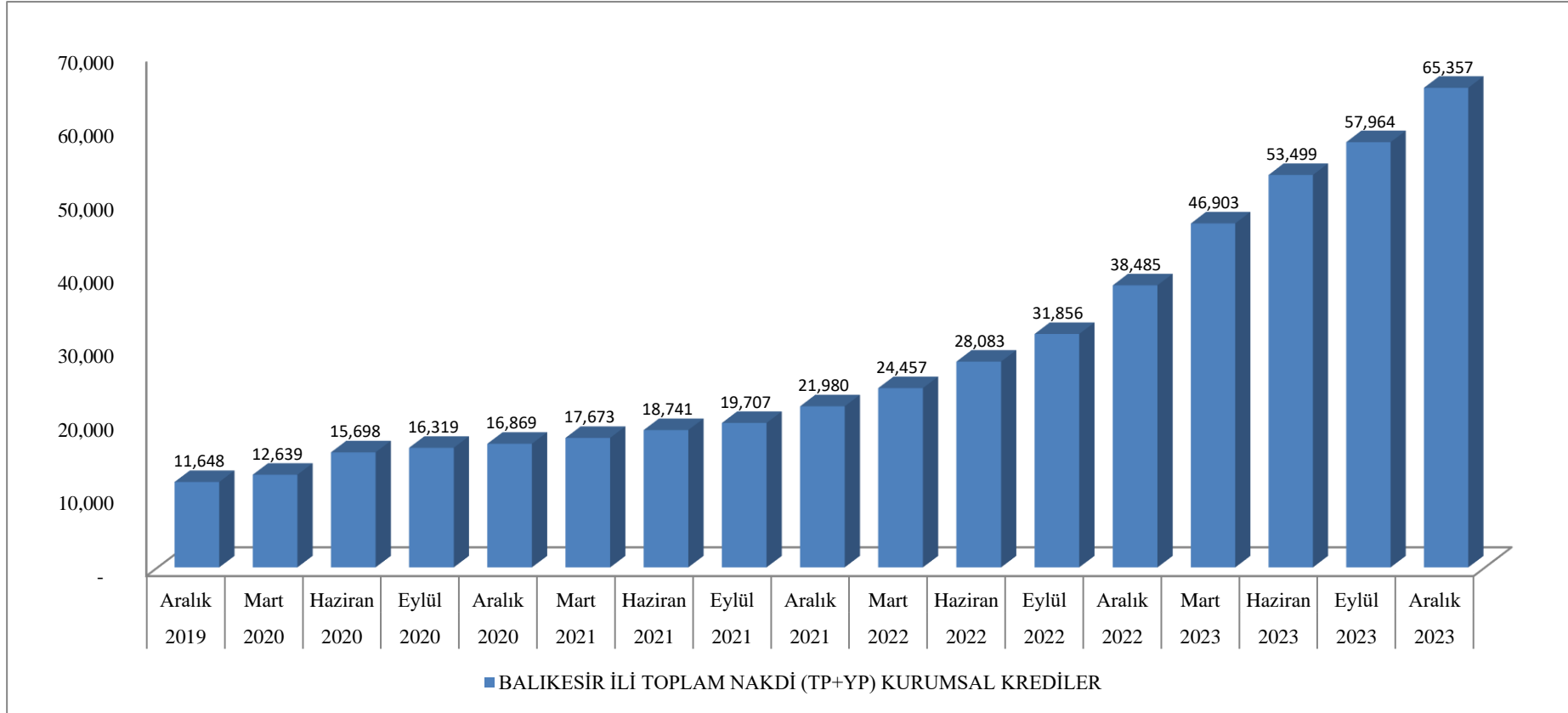

Kaynak: BDDK ve TBB verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 6*Balıkesir İli YP Nakdi Kurumsal Krediler (milyon USD)***Kaynak:** BDDK ve TBB verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 7

Balıkesir İli Toplam Nakdi (TP+YP) Kurumsal Krediler (milyon TL)

Kaynak: BDDK ve TBB verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

5.4. Türkiye ve Balıkesir'deki Türk Parası Türünden Nakdi Kurumsal Kredilerin Karşılaştırmalı Analizi

Türkiye ve Balıkesir'de faaliyet gösteren işletmelerin Türk Parası türünden nakdi kurumsal kredi kullanımlarına ilişkin detaylı bilgiler Tablo 2'de ve Grafik 9'de ayrıntılı olarak sunulmuştur. Tablo 2'den de görülebileceği gibi Balıkesir'de faaliyet gösteren firmaların TP Nakdi Kurumsal Kredi kullanımlarının gelişimine bakıldığında pandeminin ilk yılı olan 2020 yılında Türkiye'nin kredi gelişimiyle aynı oranda yıllık %45 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Faiz artışlarının etkisiyle kredi büyümesinin yavaşladığı 2021 yılında ise Türkiye'deki kredi artışı %20, Balıkesir'deki kredi artışının ise ortalamanın üzerinde %28 olarak gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Ancak düşük faiz politikasıyla Türkiye'de %93 kredi artışının yaşandığı 2022 yılında ise Balıkesir'deki firmaların kullandıkları kredi artış oranının %80 ile Türkiye ortalamasının altında bir artış gösterdiği görülmektedir. 2023 yılında ise Türkiye'nin kredi hacmindeki artış %45 olarak gerçekleşirken Balıkesir'in kredi hacmindeki artışının ise %66'lık oran ile ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir. Türkiye'nin kredi hacmindeki gelişmelerin büyük oranda TCMB Politika Faizi ve Bankacılık sektöründeki regülasyonlar ışığında şekillendiği görülürken, Balıkesir'in TP Nakdi Kurumsal Kredi gelişiminin 2022 yılı hariç diğer 3 yıl boyunca Türkiye'deki artışa eşit ve onun üzerinde gerçekleştiği görülmektedir. Türkiye ve Balıkesir'de TP Nakdi Kurumsal Kredi gelişimi Grafik 25'te ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

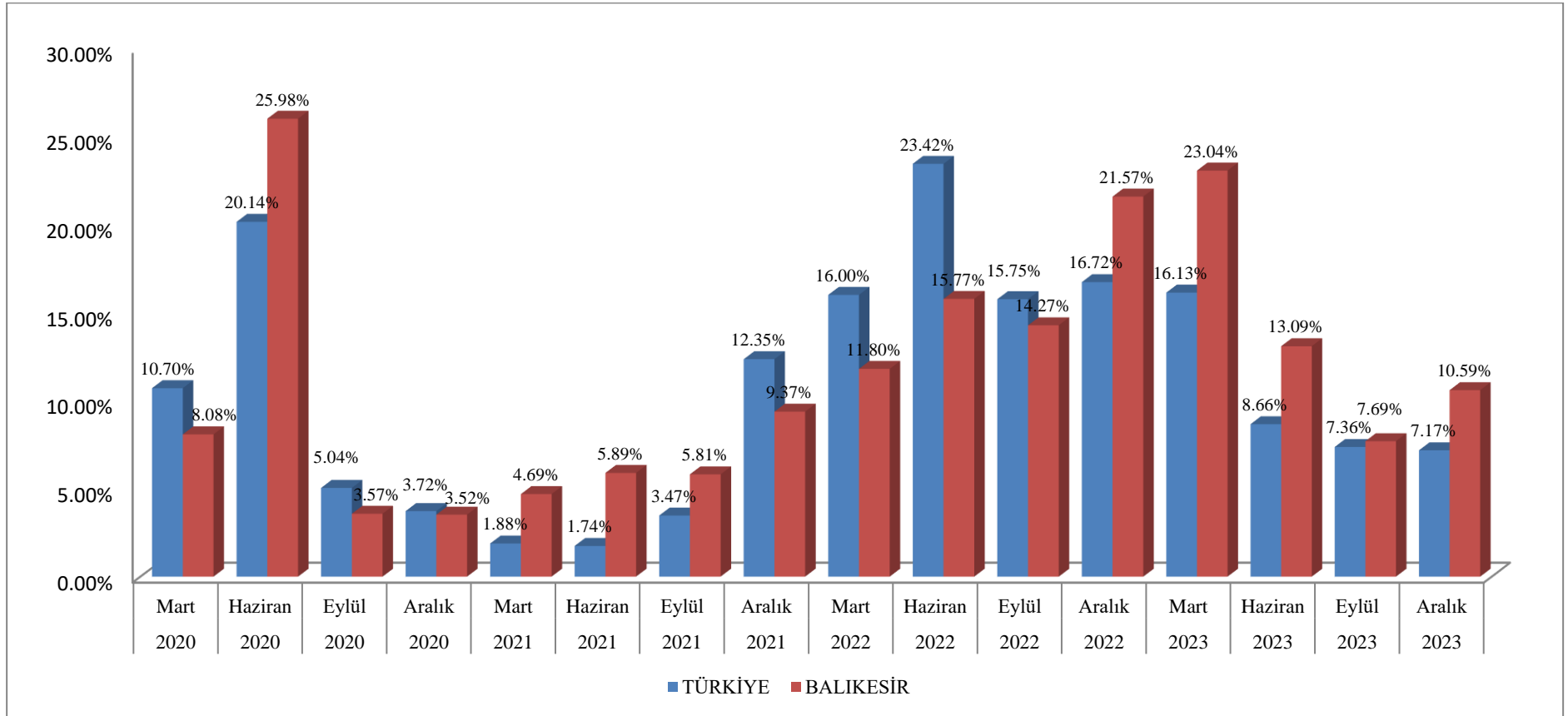
Tablo 2

Türkiye ve Balıkesir'de Türk Parası Türünden Nakdi Kurumsal Kredi Kullanımının Gelişimi

Yıl	Dönem	Kredi Miktarları (Milyon TL)		Dönemsel Değişim (%)		Yıllık Değişim (%)		Analiz Dönemindeki Değişim	
		Türkiye	Balıkesir	Türkiye	Balıkesir	Türkiye	Balıkesir	Türkiye	Balıkesir
2019	Aralık	1.057.805,00	10.838,09						
2020	Mart	1.171.017,00	11.713,75	10,70%	8,08%	44,89%	45,98%	390,34%	457,99%
2020	Haziran	1.406.818,00	14.756,55	20,14%	25,98%				
2020	Eylül	1.477.681,00	15.283,41	5,04%	3,57%				
2020	Aralık	1.532.663,00	15.821,49	3,72%	3,52%				
2021	Mart	1.561.474,00	16.563,31	1,88%	4,69%	20,49%	28,28%		
2021	Haziran	1.588.668,00	17.538,76	1,74%	5,89%				
2021	Eylül	1.643.758,00	18.557,51	3,47%	5,81%				
2021	Aralık	1.846.763,00	20.296,39	12,35%	9,37%				
2022	Mart	2.142.218,00	22.691,42	16,00%	11,80%	93,44%	79,81%		
2022	Haziran	2.643.968,00	26.270,08	23,42%	15,77%				
2022	Eylül	3.060.522,00	30.020,02	15,75%	14,27%				
2022	Aralık	3.572.291,00	36.494,64	16,72%	21,57%				
2023	Mart	4.148.535,00	44.902,61	16,13%	23,04%	45,20%	65,71%		
2023	Haziran	4.507.693,00	50.778,36	8,66%	13,09%				
2023	Eylül	4.839.619,00	54.683,49	7,36%	7,69%				
2023	Aralık	5.186.842,00	60.475,24	7,17%	10,59%				

Grafik 1

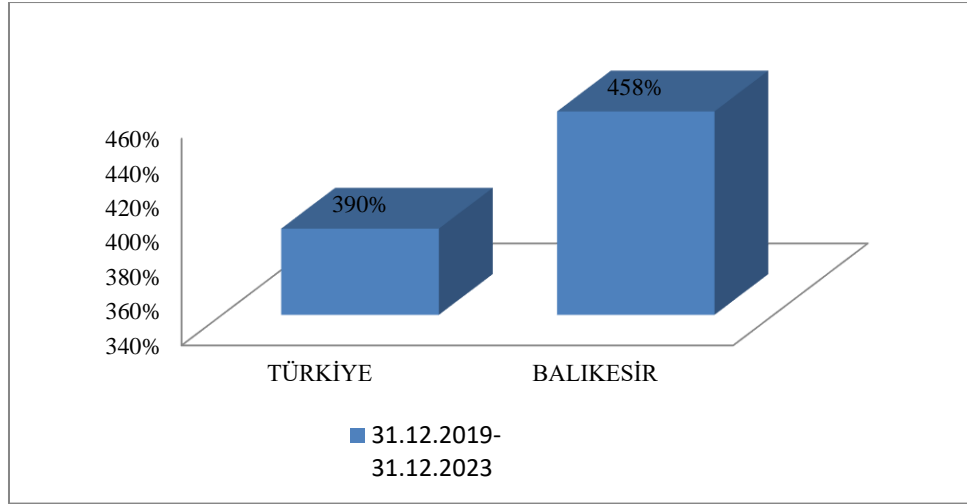
Türkiye ve Balıkesir’de Çeyrek Dönemlik Nakdi TP Kurumsal Kredi Gelişimi (%)

Kaynak: BDDK ve TBB verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Balıkesir'in ticaret ağında, ihracata yönelik çok sayıda farklı sektörde faaliyet gösteren firmalarının ihracata yönelik TL Kredilere ulaşma kabiliyeti, tarımsal üretimin ve sanayisinin yoğun olması bu sektörlerdeki firmaların hazine destekli sübvansiyonlu kredileri aktif kullanmaları finansman maliyetleri ve finansmana ulaşma konusunda Türkiye ortalamasının üzerinde avantajlı konumda olduğunu göstermektedir. Nitekim 31.12.2019 ile 31.12.2023 yılları arası 4 yıllık dönemde Türkiye'nin TP Nakdi Kurumsal Kredi artış oranı %390 olarak gerçekleşmiş iken aynı dönemde Balıkesir'in kredi artış oranının ise %458 olarak Türkiye ortalamasının üstünde gerçekleşmiş olduğu görülmektedir. Bu durum Tablo 2 ve Grafik 8'de gösterilmiştir.

Grafik 8

Türkiye ve Balıkesir'de Nakdi TP Kurumsal Kredi Gelişimi (%)

Kaynak: BDDK ve TBB verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Firma aktiflerinin finansmanında, alternatif maliyet tercihleri doğrultusunda kredi artışının Türkiye ortalamasının üzerinde gerçekleşmiş olması, ciro artışına karşın finansman maliyetlerinde azalışa, karlılıkta ve dolayısıyla firma özkaynaklarında artışla birlikte büyümelerine destek olmuştur. Türkiye'de 31.12.2023 tarihi itibarıyla toplam 11,5 Trilyon TL krediye karşın 188,6 milyar TL takip hesaplarında izlenen kredi bakiyesi bulunmaktadır. Balıkesir'de ise 31.12.2023 tarihi itibarıyla toplam 109.291.237.020.124 TL krediye karşın 962.545.064 TL tutarında takip hesabı bulunmaktadır. Türkiye'de kredilerin takibe dönüşüm oranının %1,63 iken Balıkesir'de %0,87 olması, kredi geri ödeme performansının yüksek olması anlamına gelmekte ve bankaların düşük maliyetli, yüksek tutarlı kredilerde Balıkesir firmalarını tercih ettiklerini göstermektedir.

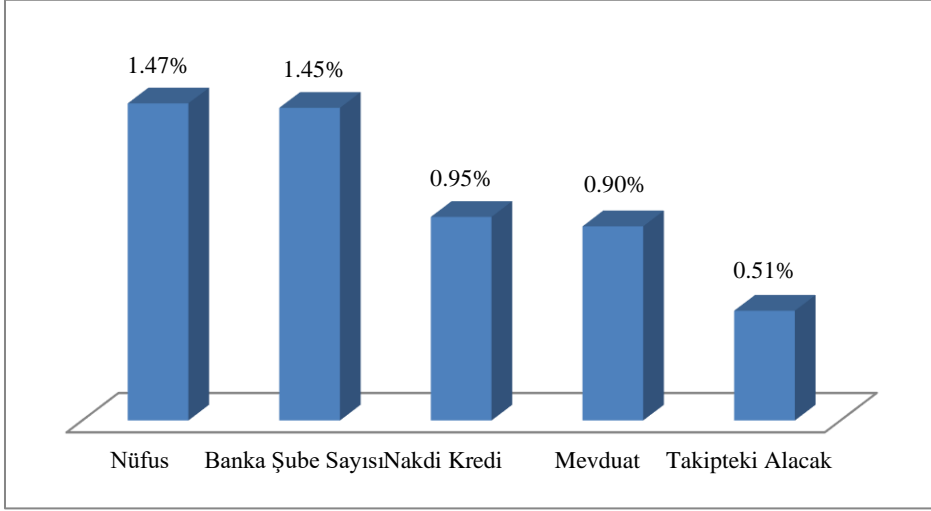
Aşağıdaki Grafik 9'da 31.12.2023 tarihi itibarıyla, Balıkesir ilinin Türkiye hacminden aldığı pay gösterilmektedir. Grafikten de görülebileceği gibi 85.276.211 nüfusa sahip ülkemizde Balıkesir 1.257.522 nüfusuyla ülke nüfusunun %1,47'sine sahiptir. Türkiye'de faaliyet gösteren toplam 10.868 adet banka şubesinin 158 adedi Balıkesir ilinde faaliyet göstermektedir. Banka şubelerinin %1,45'inin faaliyet gösterdiği Balıkesir ilinin nüfusuna oranla ideal seviyede banka şubesi olduğu görülmektedir.

Türkiye'nin toplam nakdi kredi bakiyesi 11,5 trilyon TL iken Balıkesir ilindeki toplam nakdi kredi bakiyesi 109 Milyar TL'dir. Toplam nakdi kredilerin %0,95'i Balıkesir ilinde kullanılmıştır. Toplam nüfusuna oranla Balıkesir ilinde kullanılan kredilerin Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Türkiye'nin toplam mevduat bakiyesi 13,8 trilyon TL iken Balıkesir'in toplam mevduat bakiyesi 124,4 Milyar TL'dir. Türkiye'deki toplam mevduatın %0,90'ı Balıkesir ilinde bulunmaktadır. Nüfusuna oranla mevduat bakiyesinin de düşük kaldığı görülmektedir.

Türkiye'de toplam 188,6 milyar TL takip hesaplarında izlenen bakiye bulunmakta olup Balıkesir ilinde toplam 962,5 milyon TL takip bakiyesi bulunmaktadır. Kullanılan kredilerin geri dönüşüm oranı Türkiye ortalamasının üzerinde bulunmaktadır. Türkiye'de kredilerin %0,95'inin kullanıldığı Balıkesir'de, Türkiye'deki toplam takipteki kredilerin sadece %0,51'i bulunmaktadır.

Grafik 9

Balıkesir İlinin Türkiye'deki Payı (31.12.2023)

Kaynak: BDDK verilerinden yararlanarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

5. SONUÇ

Küresel COVID-19 salgını, dünya genelinde ekonomik belirsizlikler ve zorluklar meydana getirmiştir. Bu bağlamda bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de ve özeldde Balıkesir'de bankacılık sektörü, pandeminin etkileriyle mücadele etmek ve işletmelerin finansal ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli önlemler almıştır.

Türkiye ve Balıkesir'deki bankalar, pandemi sürecinde işletmelere destek olmak amacıyla çeşitli kredi paketleri sunmuşlardır. Bu kredi paketleri, işletmelerin nakit akışlarını düzenlemelerine ve operasyonlarını sürdürebilmelerine yardımcı olmuştur. Bu noktada özellikle Kamu Bankaları tarafından, Kredi Garanti Fonu (KGF) destekli kredi ürünleri, işletmelerin kredi erişimini kolaylaştırmış ve finansmana erişimde önemli bir rol oynamıştır.

Pandeminin ilk yılında uygulamaya alınan destek kredilerinin ardından sonraki yıllarda bankacılık sektörünün kredi hacminin gelişimi, uygulanan ekonomi programları çerçevesinde şekillenmiştir. Sürdürülebilir olmayan regülasyonlar ve faiz politikası değişikliklerinin etkisiyle kredi hacminin gelişiminde yıllar itibariyle dalgalanmalar kaydedilmiştir. Nihai amacı, üretimi ve istihdamı artırarak, gelir dağılımını iyileştiren büyümeyle birlikte, toplumun refah düzeyinin artırılmasına katkı sağlamak olan kurumsal kredilerin, pandeminin ilk döneminde etkisinin sınırlı kaldığı ancak sonraki yıllarda bu etkinin biraz arttığı görülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre;

1.257.522 nüfusa sahip Balıkesir ilinde faaliyet gösteren 158 banka şubesinin, şube başına 7.959 nüfus ile Türkiye'de 57. sırada yer aldığı ve bu sonuçla Balıkesir ili şube başına 7.847 nüfus ile Türkiye ortalamasının hemen üzerinde yer almaktadır.

Türkiye'de 31.12.2023 tarihi itibarıyla toplam 13,8 trilyon TL mevduata karşın 11,5 trilyon TL kredinin kullanıldığı, buna karşın Balıkesir ilinde 124,4 Milyar TL mevduata karşın 109,3 milyar TL kredi bakiyesinin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre Türkiye'de mevduatın krediye dönüşüm oranı %83,74 iken bu oranın Balıkesir'de %88,59 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuca göre Balıkesir ilinde mevduatın krediye dönüşüm oranının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmüştür.

Balıkesir ilinde 31.12.2023 tarihi itibarıyla toplam 109.291.237.020 TL nakdi kredi bakiyesinin bulunduğu ve kişi başına 86.911 TL nakdi kredi tutarı ile Türkiye'de 22. sırada yer aldığı görülmüştür. Buna göre kişi başına 135.359 TL nakdi kredi tutarının olduğu Türkiye ortalamasına göre Balıkesir ilinin ortalamasının altında kişi başına nakdi kredi tutarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'nin toplam nakdi kredi bakiyesi 11,5 trilyon TL iken Balıkesir ilindeki toplam nakdi kredi bakiyesi 109,3 Milyar TL'dir. Toplam nakdi kredilerin %0,95'i Balıkesir ilinde kullanılmıştır. Toplam nüfusuna oranla Balıkesir ilinde kullanılan kredilerin Türkiye ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Türkiye'de 31.12.2023 tarihi itibarıyla toplam 11,5 Trilyon TL krediye karşın 188,6 milyar TL takip hesaplarında izlenen kredi bakiyesi bulunurken Balıkesir ilinde aynı tarih itibarıyla toplam 109.291.237.020.124 TL krediye karşın 962.545.064 TL tutarında takip hesabı bulunmaktadır. Türkiye'de kredilerin takibe dönüşüm oranı ise %1,63 iken bu oranın Balıkesir'de %0,87 ile Türkiye ortalamasının oldukça altında olduğu görülmüştür.

Balıkesir ilinde 31.12.2023 tarihi itibarıyla toplam 962,5 milyon TL takipteki alacaklar hesaplarında izlenen bakiyenin bulunduğu, kişi başına düşen takipteki alacak miktarının ise 765 TL olduğu tespit edilmiş ve bu sonuca göre Balıkesir'in 41. sırada yer aldığı görülmüştür. Aynı dönem itibarıyla Türkiye'deki toplam takipteki alacak 188,6 milyar TL olup nüfusa oranla kişi başına ortalama tutar 2.212 TL'dir. Balıkesir ilinin kişi başına düşen takipteki alacak tutarı bakımından Türkiye ortalamasının oldukça altında bir tutara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Balıkesir'de 31.12.2019 itibarıyla TP Kurumsal Kredi bakiyesinin 11,6 Milyar TL düzeyinde iken 31.12.2023 tarihine gelindiğinde, bu tutarın neredeyse 5,5 kat artarak 60,4 Milyar TL düzeyine ulaştığı görülmüştür. Bu bağlamda Balıkesir'de faaliyet gösteren firmaların TP Nakdi Kurumsal Kredi gelişimlerinin pandeminin ilk yılı olan 2020 yılında Türkiye'nin kredi gelişimiyle aynı oranda yıllık %45 olarak gerçekleştiği görülmüştür. Faiz artışlarının etkisiyle kredi büyümesinin yavaşladığı 2021 yılında ise Türkiye'deki kredi artışı %20, Balıkesir'deki kredi artışı ise ortalamasının üzerinde %28 olarak gerçekleşmiştir. Ancak düşük faiz politikasıyla Türkiye'de %93 kredi artışının yaşandığı 2022 yılında ise Balıkesir'deki firmaların kredi hacmindeki artış %80'lik oranla Türkiye ortalamasının altında kaldığı gerçekleşmiştir. 2023 yılında ise Türkiye'nin kredi hacmindeki artışın %45 olduğu Balıkesir'in kredi hacmindeki artışın ise %66'lık oran ile ortalamasının üzerinde olduğu görülmüştür.

Türkiye'nin kredi hacmindeki gelişmelerin büyük oranda TCMB Politika Faizi ve Bankacılık sektöründeki regülasyonlar ışığında şekillendiği görülmüştür. 31.12.2019 - 31.12.2023 yılları arası 4 yıllık dönemde Türkiye'nin TP Nakdi Kurumsal Kredi artış oranı %390 olarak gerçekleşmiş iken aynı dönemde Balıkesir'in kredi artış oranının %458'lik oranla Türkiye ortalamasının üstünde gerçekleştiği görülmüştür.

Beyan ve Açıklama / Disclosure Statement

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Finansal Destek / Funding

Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

No funding to declare for this study.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı / Author Contribution Statement

Çalışmanın tüm aşamaları yazarlar tarafından ortak yürütülmüştür.

All stages of the study were conducted by the author.

Etik Kurul İzni / Ethics Board Approval

Bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

This study does not require ethics board approval.

Bu Makaleye Atıf Vermek İçin / To Cite This Article: Sakarya, Ş. ve Gökçe, A. (2024). Pandemi sonrası bankacılık sektörünün kurumsal kredi gelişimi: Türkiye ve Balıkesir karşılaştırması. *Balıkesir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(1), 39-64.

KAYNAKÇA

- Abdul Adzıs, A., Sheng, L. E & Abu Bakar, J. (2018). Bank lending determinants: evidence from Malaysia commercial banks, *Journal of Banking and Finance Management*, 1(3), 36-48.
- Ağar, U. (2024). *Bankalarda kredi risk yönetimi: kredi risk kriterlerinin kredi değerlendirme kararlarındaki başarıya etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi.
- Akça, D. (2021). *Başlangıç işletme sermayesi ve yatırım kredisi taleplerinin değerlendirilmesi: İmalat sanayinde bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi.
- Akçeşhirli, N. (2023). *Türk bankacılık sektöründe kredi hacminin belirleyicileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bandırma: Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi.
- Akyurt, N. (2022). *Tüketici kredilerinde finansal tutum ve davranışların analizi (Kayseri örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- Baoko, G.; Acheampong, I.A.; Ibrahim, M. (2017). Determinants of bank credit in ghana: A bounds-testing cointegration approach. *African Review of Economics and Finance*, 9(1), 33-61.
- Beybur, M. ve Çetinkaya, M. (2021). Covid-19 pandemisinin türk bankacılık sektörü kredileri ve tahsili gecikmiş alacakları üzerindeki etkileri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 181-210.
- Destereci, P. (2009). *Türkiye bankacılık sistemi açısından krediler ve kredi değerlendirmede kullanılan mali analiz yöntemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ: Namık Kemal Üniversitesi.
- Ensari, A. (2011). *Kurumsal kredi taleplerinin değerlendirilmesinde kantitatif ve kalitatif analizlerin karşılaştırılması, inşaat sektörü üzerine istatistiksel bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Fidancan, C. (2017). *Bankaların kredi talebi değerlendirme süreçlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi: Örnek bir uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Gökçe, H. ve Küçükkaplan İ. (2018). Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların sağladığı kredilerin yapısı, dağılımı ve karlılığa etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 153-143.
- Hacımamoğlu, T. & Pilatin, A., (2023). Investigating the Relationship between Economic Growth and Loans by the Provinces of Turkey: Empirical Evidence from Panel Causality Analysis, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(1), 208-230
- İbiş, C., Çatıkkaş, Ö. ve Çelikdemir, N.Ç. (2018). *Banka muhasebesi ilkeler ve uygulamalar*. Türkiye Bankalar Birliği Yayınları.
- İslamoğlu, A.H. ve Alnıaçık, Ü. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Bata Basım Yayın, İstanbul.
- Mert, H. (2013). *Tüketici kredilerinin belirleyicileri üzerine bir inceleme: 2006-2011 Türkiye uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi.

- Micheal, E.I.; Inam, U.S. (2020). An assessment of macroeconomicdeterminants of bank lending in nigeria. *AfricanJournal of Economics, Accounting and Finance*, 1(1), 1-20.
- Özdemir, Z. (2010). Bilanço yapısı itibari ile bankacılık sistemi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 1(50), 867-899
- Öztürk, N. (2012). *Türkiye’de para politikası-faiz ilişkisi ve faiz oranlarında yaşanan değişikliklerin kurumsal kredi kullanımına etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi.
- Sakarya, Ş. Ve Çalış, N. (2021). Pandemi (Covid-19) Sürecinde Kamu Bankaları Tarafından Verilen Kredilerin Banka Hisse Senedi Getirilerine Etkisi, Pandemi Sürecinde Muhasebe ve Finans, (Editör: CAN, A.V. ve KÜÇÜKER, M.), Gazi Kitabevi, Ankara.
- Şener, E. (2018). Tüketici kredilerinde artış ve risk incelemesi: Türkiye örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Şenel, C. (2020). Banka Kredileri ve Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Uluslararası Karşılaştırılmalı Analizi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 810-825.
- Tekin, B. ve Temelli, F. (2020), Türkiye’deki İllerin Kredi Kullanım Düzeyleri Açısından Kümelenmesi: KOrtalamalar Yöntemi Yaklaşımı, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1), 91-124.
- Tezel, T. (2017). Türk Bankacılık Sektöründe Kurumsal Kredilerde Risk Yönetimi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi
- Tosik, G. (2022). *Tüketici kredileri ve ticari kredilerin tasarruflar üzerinde etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Tuğcu, C. (2018). *Bankalarda kredi yönetimi*. (Ed. Erdem Ekrem). içinde: *Bankacılık ve kredi ortamı* (s. 1-27) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Gür, Ö. ve CAN, Y. (2023). Türkiye Bankacılık Sektörünün Pandemi Öncesi Ve Sonrası Sektör Performansının Gri İlişkiler Analizi İle Değerlendirilmesi, *İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 575-602.
- Ulusoy, T. (2013). *Bankacılık giriş ve ilkeleri*. İstanbul, Beta Basım Yayın.
- Yetiz, F. (2016). Bankacılığın doğuşu ve Türk bankacılık sistemi. *Niğe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9(2), 107-117.
- Yiğitbaş, Ş. (2015). Türkiye’de özel sektör işletme kredilerinin belirleyicileri. *Akademik Bakış Dergisi*, 17, 287-297.
- <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/4> (Erişim tarihi: 11 Mart 2024)
- <https://www.bddk.org.tr/Veri/EkGetir/8?ekId=281> (Erişim tarihi: 23 Eylül 2024)
- <https://bkm.com.tr/pos-atm-okc-yazilim-sayilari/> (Erişim tarihi: 23 Eylül 2024)
- https://www.tcmb.gov.tr/kurlar/kurlar_tr.html (Erişim tarihi: 23 Eylül 2024)